Cur dicatur filia Sion et gregis, 99, 2. Porta Benjamin erat in nova urbe Jerusalem, 537, 2. Porta Piscium in Jerusalem quæ diceretur, et unde; ejus situs; alia ejus nomina, an ad occidentem urbis sita, 278, 1, 2. Quæ porta secunda, *ibid.*, 2. Ad Jerusalem incolendam decima pars plebis delecta, IV, 255, 1.

3° *Jerusalem quanta esset prærogativa et gloria.* Jerusalem erat quasi metropolis orbis, XIV, 230, 1. Erat cor, umbilicus, caput et centrum terræ, et quare, XX, 542, 2, 767, 2. Quomodo sit caput, cum sit in medio gentium, 542, 2. Erat sedes religionis, XVII, 166, 2. Fuerat a Deo electa, III, 630, 1. Cur dicatur solium Domini, XII, 41, 1. Cur vocetur civitas sancta, IV, 236, 1; XV, 636, 2. Cur dicatur filia Sion, XII, 356, 1; XV, 459, 1. Cur dicatur mater adolescentis, XII, 126, 1. Fuit nutrix et parens omnium prophetarum, XI, 336, 2, Vocatur terra viventium ob tres causas, XII, 690, 1. Tria elogia dantur Jerusalem, quod sit civitas sanctificationis Dei; quod sit Jerusalem seu visio pacis; quod sit civitas requiei Dei, X, 236, 1.

4° *Jerusalem variæ obsidiones et expugnationes usque ad excidium per Chaldæos.* Fuit expugnata a Josue, sed non ejus arx, III, 86, 1, 2. Combusta fuit ob rebellionem, et ut purgetur ab idololatria, 115, 2.

Capitur a Sesac, III, 630, 1. Cur eam Sesac invaserit, IV, 155, 1. Diripitur, sed non evertitur, III, 630, 1.

Quomodo prædicatur a prophetis abradenda, XII, 540, 1. Jerusalem olim mira impietas, XI, 110, 2; XII, 618, 1; 619, 1, 2. Ejus impietas quanta esset ante excidium per Chaldæos, XII, 51, 1. Ejus superbia, 621, 2. Quomodo vocetur stirps Amorrhæa, 604, 2. Vocatur meretrix, XI, 115, 1. Cur ab Isaia vocetur Sodoma, XIV, 76, 1. Cur vocetur Sodoma et Ægyptus, XXI 229, 1, 2 Ejus oblivio Dei, XII, 359, 2. Quomodo facta abominabilis, 365, 2. Quomodo in ea Jeremias unum virum justum quærat, 51, 2. Quæ cæteris urbibus magis peccavit, ideo ab ea incœpit plaga, 195, 2. Ejus iniquitas et pœna confertur cum Sodomitica pœna et iniquitate, 410, 2. Quomodo ponenda sit in superliminari crapulæ, XIV, 501, 2 et seq. Quomodo id fecerit Deus, 502, 1, 2. An excisa a Chaldæis ob male habitum Jeremiam, XII, 2, 2. Fuit partim excisa ob injuriam Jeremiæ irrogatam, X, 526, 2. Excisa ob necatos prophetas Dei, XII, 415, 1. Et etiam propter idololatriam, 614, 1; 616, 2. Fuit prophetarum carnifex, XV, 497, 2 et seq.; XVI, 192, 2.

Excidium ejus per Chaldæos, XI, 336, 1. Quo anno et die sit expugnata, unde ejus vastatæ nuntius serius ad Ezechielem pervenerit, XII, 737, 1. Quo anno regni Sedeciæ et transmigrationis Joachim excisa sit, XII, 690, 1. Quomodo a Chaldæis oppressa et vexata, 330, 2. Quando ab eis capta sit, quando incensa, 269, 1; 353, 2. Ejus vastitas diu duravit, XI, 404, 2. Ipsa est in excidio suo, triplici decore spoliata, quomodo sedeat sola, XII, 352, 1, 2. Vidua est tripliciter, 352, 1. Non est proprie vidua, sed quasi vidua, 353, 1. Facta est sub tributo, *ibid.* Quomodo ploret in nocte, 352, 2. Quomodo hæreant lacrymæ in maxillis ejus, 354, 1. Ejus chari qui dicantur, *ibid.* Quomodo filiarum suarum squalorem lugeat, 355, 2. Ejus principes quomodo facti sicut arietes, *ibid.*, 2. Ejus desiderabilia quæ dicantur, 357, 1. Ejus sabbata quomodo cessarint, *ibid.* et 2. Quomodo facta instabilis, 358, 1. Ejus ignominia et confusio, 359, 1. Quomodo conversa sit retrorsum, *ibid.* Ejus sordes quæ dicantur in pedibus, *ibid.* Suas ipsamet deplorat ærumnas sibique ponit epitaphium, 360, 2. Quando vindemiata et racemata fuerit, 361, 1. Ignis in ossibus ejus quomodo sit missus, *ibid.* Quomodo ab amicis sit decepta, *ibid.* Ejus regnum et reges quomodo a Deo polluti sint, 369, 1, 2. Ejus fames in obsidione per Chaldæos, 375, 1, 2. Erat gaudium orbis, 377, 2. Jerusalem captiva dici potest serva, XII, 423, 1. Quomodo servi ei dominati sunt, *ibid.*

5° *Jerusalem quomodo reædificanda promittatur,* XII, 234, 2. De Jerusalem terrestri et cœli vaticinatus est Tobias, IV, 308, 1, 2. Ejus reædificandæ quanta amplitudo futura promittatur, XIV, 373, 1, 2. Sed sub hac promissione spiritualis intelligitur, XII, 234, 1. Post reditum e Babylone quomodo vocatur civitas veritatis, et mons Domini, XIV, 443, 1, 2. Ejus felicitas, 444, 1. Quomodo vocanda sit civitas justi, XI, 118, 2. Jerusalem vetus fere semper in Scriptura figura est novæ, id est Ecclesiæ, XIV, 373, 2. An post captivitatem Babylonicam non amplius transmigrarit, 420, 1. In fine sæculi redibit ad splendorem pristinum et regni et fidei, 773, 1, 2.

6° *Jerusalem frustra obsidetur a Bacchide et Alcimo,* IV, 455, 1. Quomodo Demetrius velit eam esse sanctam, IV, 465, 2. Et Antiochus Sidetes, 489, 1. Quomodo sit sancta, 509, 1.

7° *Jerusalem tempore Christi.* Jerusalem cur primo adierint Magi Christum stella duce quærentes, XV, 71, 1. Cur ea turbetur audiens natum regem novum Judæorum, 78, 1. Est Prophetarum necatrix, ideo et Christum in ea mori oportuit, XVI, 192, 2. In Christum mire fuit ingrata, 253, 2. Est filia latronis occidens Christum, XIV, 106, 2. Unde vocetur a Christo spelunca latronum, *ibid.* Ejus propterea punitio, *ibid.* Quia Christum interfecit, relicta, deserta et a Romanis expilata et excisa est, XV, 499, 1; 501, 2; XVI, 76, 2. Ipsa etiam punita ob prisca patrum peccata, XXI, 330, 2 et seq. Jerusalem non amplius regia Davidis et pastorum ac Judæorum dicitur futura, XIII, 134, 2.

8° *Jerusalem excidii per Titum.* Hujus excidii quæ signa præcesserint, et quæ prodigia præambula, XI, 406, 2; XV, 533, 2. Quando obsessa, capta, eversa

sit, XVII, 8, 2. Jerusalem excidium contigit post septuaginta hebdomades Danielis, XIII, 128, 2. Quadragesimo anno a prædicatione Christi eversa est, XIV, 50, 2. Quomodo a Tito fuerit obsessa, XVI, 254, 1, Est obsessa a Tito et Romanis juxta montem Calvariæ, XIV, 529, 1. Ejus fames in obsidione Titi, XI, 159, 2. Laborabat aquarum penuria, XI, 187, 2; 338, 2. Ad quas reducta sit angustias, XVI, 254, 2. Tempore obsidionis tres in ea fuere factiones, et singulæ suos habebant duces, XV, 509, 1. Ejus filii seditiosi eam confecerunt, XI, 611, 2. Quomodo funditus subversa, XVI, 254, 1. A Tito æquata fuit solo, et postea facta est urbs Gentium, dein Christianorum, ac postea Turcarum, XV, 507, 2. Dicta deinde ab Adriano imperatore Ælia, 508, 1.

9° *Hierosolyma Christiana.* In Jerusalem cur cœpit Ecclesia; ejus Ecclesia est mater omnium fidelium, XII, 622, 1. Hierosolymæ cur datus Spiritus sanctus, XVII, 52, 1. Ad eam quare variæ undique Gentium Judæi confluerent, XVII, 89, 2. Cur ab ea cœperit Evangelii prædicatio, XVI, 283, 2. Ipsa est typus et symbolum Ecclesiæ, XII, 767, 1; XVII, 52, 2. Ejus restauratio spiritualis quæ fuerit, XI, 615, 2. Per eam cæteræ gentes suxerunt fidem, sapientiam, gratiam, et salutem a Domino, XII, 768, 1. Hierosolymam an venerit Paulus statim a conversione, XVIII, 523, 1. Hierosolymitana Ecclesia patriarchalem dignitatem unde et quando acceperit, XX, 13, 1.

10° *Jerusalem moderna.* Jerusalem moderna alio est in loco quam fuerit vetus, XIV, 505, 2. Quam hæc deserta et inculta sit, 416, 2. Jerusalem quoties mutarit fidem et religionem, XXI, 309, 1.

11° *Jerusalem in fine mundi.* In Jerusalem Antichristus regiam suam collocabit, XII, 767, 1; 773, 1; XIV, 526, 1, 2; XV, 507, 2, XIX, 152, 1; 161, 1; 162, 2; VXI, 229, 1, 2. Magnus illuc erit confluxus, Antichristo in ea residente, *ibid.* Ibi Elias et Henoch contra Antichristum prædicabunt, et Antichristus, Gog et Magog cædentur, XII, 773, 1, 2. In ea occidentur ab Antichristo Enoch et Elias, XIV, 526, 1, 2. In ejus plateis occisa jacebunt corpora Eliæ et Henoch, XXI, 229, 2. Findetur in tres partes paulo ante cædem Antichristi, 303, 1. Cur vocetur civitas magna, *ibid.*

12° *Jerusalem cœlestis.* Cur vocetur cœlum Jerusalem, XIII, 528, 1. Jerusalem cœlestis duplex, XXI, 366, 1. Jerusalem cœlestis describitur, XI, 212, 1, 2. Jerusalem cœlestis elogia varia; ejus cives sentient et gustabunt quod in ea et in ipsis habitet Deus per gratiam et gloriam, illisque ibidem suas opes et magnificentiam communicet, XIII, 525, 1, 2. Ipsa est mons sanctus, *ibid.*, 1. Cur dicatur sancta, *ibid.* Ejus deliciæ et omnium bonorum ubertas, *ibid.*, 2. Ejus habitatio futura perpetua, *ibid* (*Vide* Cœlum).

JESBAAM. Jesbaam filius Hachamoni princeps fortium David, III, 528, 1. Ejus sapientia, *ibid.* Ejus humilitas, *ibid.* Typus fuit Christi, *ibid.*

JESSE. Jesse alio nomine vocatur Naas, III 507, 2. Nunquam peccavit mortaliter juxta Hebræos, *ibid.* Jesse suo nomine Christum præfiguravit, XV, 55, 1.

JESUS CHRISTUS.

CAPUT PRIMUM.

JESU CHRISTI UT FILII DEI ET VERBI PATRIS ÆTERNA GENERATIO, A PATRE DISTINCTIO, ET CUM PATRE CONSUBSTANTIALITAS.

I. Jesus Christus est Filius Dei et Verbum Patris. — Verbum dicitur Christus filius Dei, XVIII, 240, 2; 241, 1: *Verbum misit Deus filiis Israel, annuntians pacem per Jesum Christum (hic est omnium Dominus).* Verbum Dei est nomen Christi, XXI, 338, 1, 2: *Vocatur nomen ejus Verbum Dei;* IX, 58, 1; *Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis.* Filius Dei passim in Scriptura vocatur Verbum Patris et quare, XVI, 296, 1, 2 et seq.; XX, 513, 1 et seq.: *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ.* Rectius dicitur Verbum quam sermo, 514, 2. Improprie dicitur sermo, *ibid.* Cur dicatur λόγος, et omnes significationes τοῦ λόγου ei adaptantur; XVI, 296, 2 et seq. Filius Dei est primum unicumque Dei Verbum, XVII, 281, 2. Verbum Dei est duplex, unum essentiale, alterum notionale, IX, 58, 1, 2; XVI, 297, 1; XX, 514, 2. Hoc videntur intellexisse Trismegistus, Plato, et philosophi, XX, 514, 2. Verbum potest etiam verti, *ratio, definitio causa, opus, virtus, forma, sermo,* XVI, 296, 2; XX, 513, 2; 514, 1. Filius Dei est sermo vivus, idque ob tres causas, XIV, 388, 1: *Vivus est enim sermo Dei et efficax.*

II. Æterna Verbi generatio. — Filius Dei non est pura creatura, IX, 617, 1. Filius Dei est genitus, non creatus, 619, 2: *Ego ex ore Altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam.* Quo sensu creatus dicitur, V, 222, 1. Quomodo creari a Patre dicitur, id est gigni et produci, IX, 56, 1: *Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo.* Ejus productio modo vocatur generatio, modo creatio, V, 522, 2. Fuit ab æterno et increatus, *ibid.* Ut Deus, primogenitus est ante omnem creaturam, IX, 619, 1. Quomodo sit primogenitus Patris, *ibid.*

Verbi æterni generatio divina est, XVI, 295, 1 Generatio Christi fuit ab æterno, XVI, 424, 1: *Ego scio eum* (Patrem), *quia ab ipso sum, et ipse me misit.* Filius Dei a Patre exivit per exitum æternum, 587, 1: *Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis quia ego a Deo exivi.* A Patre semper gignitur, et genitus est, V, 231, 1, 2 *Ante colles ego parturiebar.* Lusit ab æterno coram Patre, 240, 2: *Delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore.* Quomodo appel-

letur adolescens aut puer coram Patre ludens, *ibid.*

Filii Dei generatio est naturalis, non libera, XIX, 352, 2. Procedit et gignitur non a natura divina sed intellectu Patris, IX, 619, 1. Prodiit ab æterno ex ore Dei, *ibid.* Æterna ejus generatio per intellectum, V, 231, 2. Verbum est mens Patris æterni, XVI, 296, 2 et seq. Est Patris sapientia, Verbum, conceptus mentalis, notitia, intellectus, IX, 49, 2: *Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum.* Est Dei Patris meditatio, conceptio, eloquium, XIII, 574, 2; 575, 1. A Deo patre accepit divinam essentiam, potestatem, scientiam, XVI, 377, 2. Quomodo Filius Dei dicatur Patris pullus, V, 222, 2. Productus est in Spiritu sancto, IX, 62, 2; 63, 1: *Ipse creavit illam* (sapientiam) *in Spiritu sancto.* Generationem divinam et æternam Christi cur Joannes enarret ante humanam, XVI, 294, 1, 2 et seqq. Verbi Dei filiatio, exemplar est filiationis nostræ cum Deo, XIII, 296, 2.

Quibus rebus humanis assimiletur Filius Dei quoad generationem a Patre, XX, 515, 1. Gentiles id cognovere, 515, 2 et seq. In quo sit simile nostro verbo mentis, 516, 1 et seq. In quo sit dissimile, 517, 1. Cur Filius Dei vocetur fons e mente Patris emanans, IX, 58, 1.

III. Filii Dei a Patre distinctio. — Verbum divinum est persona a Patre diversa, XVI, 297, 2 et seq.: *Et Verbum erat apud Deum*, 313, 1: *Deum nemo vidit unquam; unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Quomodo Verbum sit apud Patrem, XX, 520, 1. Filius Dei est medium inter Patrem et Spiritum sanctum, XIV, 243, 1. Qua Verbum, est vita Patris et Spiritus sancti, necnon omnium creaturarum, V, 500, 2.

IV. Filii Dei cum Patre æqualitas et consubstantialitas. — Filius Dei est coævus Patri et consubstantialis, VI, 428, 1. Verbi cum Patre conjunctio et utriusque æqualitas, XVI, 297, 2 et seqq.: *Et Verbum erat apud Deum*, 213, 1. Ipsum est Deus, XVI, 298, 2; 299, 1: *Et Deus erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum*; 311, 1: *Joannes testimonium perhibet de ipso et clamat dicens: Hic erat, quem dixi; qui post me venturus est, ante me factus est; quia prior me erat.* Filius Deo Patri æqualis est, non subditus ratione originis, XVI, 84, 2. Pater et Filius sunt ambo unus et idem in essentia et divinitate, XVI, 543, 2, et seq.: *Philippe, qui videt me videt et Patrem.* Hic est in illo, et in hoc est ille, 543, 1. Fuit ab æterno, idque in sinu Patris, ejusdemque est cum Patre essentiæ, IX, 49, 2: *Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum.* Est consors imperii, potentiæ et essentiæ paternæ, XIX, 77, 1. Ejus divinitas astruitur et probatur, XVIII, 158, 2: *Qui* (Christus) *est super omnia Deus benedictus in sæcula*; 197, 2 et seq; XXI, 18, 2.

Filius dicitur Patris imago, character, sapientia, V, 374, 1. Filius Dei est imago Patris, et quidem constans et expressa, XIX, 353, 1: *Qui cum sit splendor gloriæ et figura substantiæ ejus.* Est ab eo inseparabilis, *ibid.* Est splendor gloriæ Patris, 352, 1. Ei soli convenit nomen figuræ proprie et personaliter, *ibid.*

V. Filius Dei est sapientia Patris, et omnia per ipsum et in ipso condita sunt. — 1° *Jesus Christus, qua Deus, est sapientia increata et personalis*, IX, 617, 1. Filius Dei est sapientia notionalis, ejus descriptio, 50, 1. Est sapientia increata, personalis Patri quam ab æterno possedit, et per quem creavit omnia, V, 222, 1: *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.* Verbum cur dicatur fons sapientiæ, IX, 58, 2: *Fons sapientiæ, verbum Dei in excelsis.*

2° *Quomodo dicatur α et ω, principium et finis*, XXI, 24, 2 et seq. Quomodo sit principium, XVI, 442, 2: *Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis Jesus: Principium qui et loquor vobis.* In ipso omnia creata et ordinata sunt, XIV, 243, 2. Quomodo in eo omnia creata sunt, XIX, 76, 1, 2: *Omnia per ipsum et in ipso creata sunt.* Omnia per ipsum facta sunt, XVI, 298, 2 et seq.: *Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil quod factum est.* Quomodo, 299, 1, 2. Est forma omnium formarum superans omnia, 297, 1. Est idea rerum creatarum, 299, 2; 300, 2. Ad ejus ideam Pater omnia architectatus est, V, 231, 1, 2. Est causa efficiens et exemplaris rerum creatarum, XXI, 80, 1: *Qui est principium creaturæ Dei.* Est fons vitæ, et in ipso vita est, XVI, 300, 2: *In ipso vita erat, et vita erat lux hominum.* Est vita subsistens, et in ipso vita idealis, *ibid.* Item causa naturalis, 301, 1. Et causalis supernaturalis, *ibid.* Verbum vitæ quomodo dicatur, XX, 518, 1. Ipsum est vita naturalis, *ibid.* In eo est vita nostra, tum gratiæ, tum gloriæ, 518, 2 et seqq. Est lux, et quidem prima, increata, naturalis et essentialis lux, XVI, 301, 2; 303, 1: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Verbum est lux substantialis et increata, eaque triplex, XX, 523, 1: *Deus lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ.* Ab initio mundi erat in eo per essentiam præsentiam et potentiam, XVI, 304, 1: *In mundo erat, et mundus per ipsum factus est.* Mundus per ipsum factus est, *ibid.* Filius Dei constitutus est a Deo princeps operum ejus, V, 223, 1. Ab eo creandi potestatem, et in creaturas dominium et jus accepit, *ibid.* Est finis totius universi, IX, 618, 1. Ipse est nodus, nexus, vinculum et centrum rerum omnium, XIV, 243, 2. Est principium, exemplar, nodus, finis, vinculum, centrum, vita, salus, felicitas totius universi, XIV, 334, 2. In eo est omnium rerum vita, vigor, duratio, conservatio, XX, 518, 2. Filio appropriatur salus, liberatio et redemptio, XIII, 293, 2: *Et salvabo eos in Domino Deo suo.*

CAPUT SECUNDUM.

JESUS CHRISTUS PRÆNUNTIATUS, PRÆFIGURATUS, APPARENS ET EXPECTATUS.

1° De Jesu Christo prædictiones et prophetiæ. — Christi incarnatio fuit patribus a Deo promissa, XVI 42, 2: *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ, sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in sæcula*; 46, 2: *Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis.* Statim a peccato primi parentis futuram humani generis a peccati ac dæmonis servitute liberationem Deus promittit, I, 106, 1, 2: *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus.* Promisit Deus Abraham in ejus semine omnes gentes benedicendas fore, I, 185, 1: *In te benedicentur omnes cognationes terræ*; 250, 2: *Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Has promissiones Apostolus de Messia Jesu Christo exponit, XVIII, 538, 1, 2: *Providens autem Scriptura, quia ex fide justificat gentes Deus, prænuntiavit Abrahæ, quia benedicentur in te omnes gentes.* Hæc promissio iterum Moysi facta est, II, 465, 1, 2 et seq.: *Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi Dominus Deus, ipsum audite... Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, et ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia, quæ præcepero illi; qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.* Tempus adventus promissi Messiæ Jesu Christi certo determinatum et prædictum est, I, 396, 2; 397, 1, 2 et seqq.: *Non auferetur sceptrum de Juda, et dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium*; XIII, 116, 1, 2 et seqq.: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam, ut consummetur prævaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio, et prophetia, et ungatur Sanctus sanctorum.* Incarnationem Christi ex virgine prædixit Salomon, VI, 452, 2. Ejus utraque natura a Salomone symbolice denotatur, 418, 1. Incarnatio Christi per Isaiam ostenditur, XI, 456, 1: *Ecce Deus vester ultionem adducet retributionis, Deus ipse veniet, et salvabit vos* (*Vide* insuper passim præcipuas Isaiæ de Christo prædictiones quæ ad singulas ejus vitæ partes referuntur). Cur de Jessæa tribu oriundus prædicatur, XI, 255, 2: *Et egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.* Est radix Jesse ob quatuor causas, XVIII, 238, 1: *Et rursus Isaias ait: Erit radix Jesse, et qui exurget regere gentes.* Dicitur agnus Moab quia ex Ruth Moabitide prognatus, XI, 301, 1. *Emitte agnum, Domine, dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Sion.* Quomodo dicatur remissus de Petra Moab, *ibid.* et 2. Est dominator in Israel, quem in Bethleem nasciturum prædixit Michæas, XIV, 112, 1, 2: *Et tu Bethleem Ephrata, parvulus es in millibus Juda, ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, et egressus ejus ab initio a diebus æternitatis.* Ex Ægypto revocandus ab Osee prædicitur, XIII, 427, 1, 2: *Quia puer Israel, et dilexi eum, et ex Ægypto vocavi filium meum.* Quam aperte de eo prophetet Zacharias, XIV, 357, 1. A prophetis cur Christus ut duellator inducatur, XI, 69, 2. Prophetia de passione Christi, VIII, 314, 1; XI, 621, 2; 622, 1, 2 et seqq.; 631, 2; 635, 1 et seqq.; *Psalm.* I, 157, in *titul.*; 404, 1, 2 et seqq.; 443, 1, 2 et seqq. Pene omnes prophetæ in eo desinunt, XIII, 240, 1, 2. Ejus adventus promittitur Judæis in tribulatione positis, et quidem mox futurus, XIII, 363, 1, 2: *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus.* Qualis Judæis futurus dicatur, ubi in orbem veniet, XII, 622, 2. Legis et Psalmorum est finis et scopus, XIV, 267, 2. Est finis totius legis, et populi et mundi captivi liberator, XV, 61, 1. Est finis legis ob quatuor causas, XVIII, 176, 1: *Finis enim legis Christus, ad justitiam omni credenti.* Legem non dissolvit, sed implevit, XV, 156, 2: *Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas; non veni solvere, sed adimplere*; XVI, 522, 2. Christus est finis legis et prophetarum, X, 223, 1: *Festina tempus et memento finis, ut enarrent mirabilia tua*; XII, 359, 2: *Nec recordata* (Jerusalem) *est finis sui*; 566, 1; XIII, 240, 1, 2; 363, 1; 575, 1. Christus est prophetarum scopus et suspirium, XI, 67, 2; 68, 1. Ab omnibus prophetis prædictus et præsignificatus est, 56, 1, 2; [illegible], 1. Ipse nascens et moriens omnium prophetarum prophetias implevit, XIII, 117, 2: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt ut... impleatur visio*; XIV, 402, 2. Est consummatio legis et prophetarum, IV, 567, 2. Christi incarnatio et passio variis prophetarum figuris adumbrata fuit et repræsentata, XIII, 451, 2.

II. Jesu Christi typi et figuræ. 1° *Personæ.* Christus omnes legis figuras implevit, XIV, 402, 2. Ejus et Adami antitheses, XI, 236, 1, 2, Est novus Adam, cur et quomodo, VII, 277, 2. In Seth et Sem repræsentatur, X, 531, 1. Assimilatur Joseph patriarchæ; I, 341, 2 et seqq. A Moyse passim præfiguratus fuit, XVI, 388, 1, 2. Ejus victoria de diabolo et mundo comparatur victoriæ Gedeonis de Madianitis, III, 163, 1; XI, 229, 1. Utriusque similitudines et parallela, XI, 229, 1, 2. Per Samsonem adumbratus fuit, III, 199, 2; XIV, 608, 1 (*Vide* Samson). Varii judices liberatores populi

Judaici ejus typus fuere, III, 125, 1; XIV, 199, 1. Christi typus fuit Othoniel, III, 126, 1. Item Jephte, 188, 1. Item filia Jephte, 186, 2. Significatur per Eliam (*Vide* Elias); per Eliseum, IV, 12, 1, 2; per Isaiam, 78, 2; per Josiam, 85, 1 (*Vide* Eliseus, Isaias, etc.); per Tobiam patrem illuminantem, IV, 294, 1. Ejus typus David (*Vide* David). Fuit in Salomone repræsentatus, V, 1, 2. Christi figura Salomon et ejus nomina, *Psalm.* II, 465, *intitul* (*Vide* Salomon). Christi typus Jesbaam, III, 528, 2. Christum Jesum veteres prophetæ sæpe ad litteram repræsentant, XIII, 224, 1. Ei in quibus Daniel fuerit similis, 6, 1. Ejus patientis et resurgentis figura est Jonas, XIV, 25, 1, 2; 33, 1; 39, 1; 40, 1; 43, 1; 46, 1, 2. Item ex eo quod columba est, 28, 1. Quomodo domum et patriam suam cœlestem dimittens venerit in terram, 29, 2. Secutus est Patrem vocantem ad prædicandum et moriendum, 31, 2. Somnum ejus in navi orta tempestate, somnus Jonæ repræsentat, 33, 1. Ejus resurrectionis optimus testis esse poterat Jonas, 46, 1, 2. Ejus typus est Eliacim præpositus templi, XI, 343, 1, 2. Jesus filius Sirach fuit Christi typus, IX, 20, 2. Tres Jesus fuerunt Jesu Christi typi; Josue, id est *Jescua*, seu Jesus repræsentavit Christi ducatum et regimen; Jesus filius Josedech pontificis, sacerdotium et pontificatum Christi repræsentavit; Jesus filius Sirach illum figuravit quatenus ipse fuit doctor et propheta mundi, *ibid.* Illum repræsentat et nomine et officio Jesus filius Josedech pontifex, XIV, 180, 1, 2; 388, 1. Christus humana carne vestitus cur repræsentetur per Jesum pontificem sordidis vestibus indutum, 385, 1. Instituens Eucharistiam, per Assuerum magnum illud convivium instituentem repræsentatus fuit, IV, 363, 2; 364, 1. Designatur per virum inter myrteta stantem, XIV, 362, 2. An dici possit allegorice Jezrahel, XIII, 289, 2. Extremam maledictionis sententiam proferens, præfiguratur per hominem qui hircum emissarium in eremum ducebat, II, 107, 2. Item peracta sententia, per pontificem in tabernaculum revertentem, 108, 1.

2° *Res veteris Testamenti.* Jesu Christi typus fuit arbor vitæ in medio paradisi collocata, I, 87, 2; XIV, 243, 2; 239, 1. Est agnus Dei occisus ab origine mundi, quare dicatur agnus occisus, et quomodo in priscis sacrificiis præsignatus, XII, 100, 1, 2; XIV, 117, 1; XVII, 123, 1; XIX, 448, 1, 2; XXI, 124, 1; 256, 2. Per agnum paschalem quomodo præfiguratus, I, 525, 2; XIV, 458, 1 (*Vide* Agnus). Ejus typus ovis et quomodo, XI, 203, 2. Ejus etiam figura apis, IX, 335, 1; XI, 293, 2. Per manna figuratur, XIV, 113, 1 (*Vide* Eucharistia, Manna). Est vere arca Novi Testamenti, IV, 505, 1. Serpens æneus typus fuit Christi, VIII, 591, 1. Christus adumbratur per duodecim gemmas rationalis, et cur, I, 684, 2. Christus fuit lapis de monte, id est de beata Virgine, XIII, 32, 2. Est abscissus sine manibus, id est sine opera virili, *ibid.* *In domo pulveris*, id est in utero Virginis, pulvere nostro se involvit, XIV, 72, 1. Est germen et quidem Patris, in terram per incarnationem transplantatum, XII, 133, 1; XIV, 388, 2. Qua homo, fuit germen cœli et terræ, XI, 551, 2. Vocatur germen germinatum, XII, 744, 1. Quomodo vocetur planta, *ibid.* Ipse dici potest germen quadrupliciter, 744, 2. Est germen Judææ, XI, 146, 1. Est ramusculus tener, et quomodo excreverit, 255, 1, 2. Est flos, *ibid.* Dicitur Nazaræus et quasi floridus, cur, *ibid.* Dici quoque potest virga, *ibid.*, 1. Ipse lapis cælatus est in incarnatione et passione, XIV, 392, 2. Quomodo vocetur lapis stanneus allegorice, 406, 1 et seq. Designatur in littera *tau*, XII, 567, 2. Quomodo est allegorice petra, I, 587, 2. Per columnam nubis significatur II, 232, 1. Candelabrum tabernaculi Christum denotat, XIX, 432, 1, 2; XXI, 28, 1; 102, 1. Item candelabrum quod vidit Zacharias, XIV, 395, 2; 399, 1; XXI, 24, 1; 28, 1; 98, 1. Candelabrum est, XIX, 432, 2 (*Vide* Candelabrum). Symbolice cur vocetur arcus Judæ, XIV, 463, 1, 2. Quomodo et quare sit annulus Dei Patris, quem e Zorobabelis stirpe carnem assumentem, velut suo digito inseruit, 349, 2 et seq. Est sigillum in manu Patris passivum et activum, 351, 1. Idque quadrupliciter, qua homo, *ibid.* Est sigillum regni divini quintupliciter, *ibid.* Quomodo in quatuor animalibus Ezechielis adumbretur, XII, 506, 1, 2. Ejus facies quatuor, *ibid.* Manus quaternæ et eæ sub alis quid in eo repræsentent, *ibid.* Ejus resurrectio repræsentata in templi Salomonis instauratione, 779, 2.

Christus significatur per passerem offerri solitum in sacrificio leprosi, II, 92, 1, 2 et seq. Ejus corpus per tabernaculum Moysis significatur, I, 657, 1. Ejus caro significatur per velum tabernaculi, I, 661, 2. Per propitiatorium, et quibus de causis, 640, 2. Ejus corpus in cruce tostum significatur per vaccam rufam crematam, II, 293, 1. Ejus sanguis per aquam ciueralem vaccæ rufæ adumbratur, 294, 1. Ejus caro dilacerata fuit velut lepra, idque octo de causis, 89, 2 et seq. In cruce pendens significatur per uvam in vecte pendentem a duobus bajulis portatam, 259, 2. Ejus caro in cruce frixa significabatur per sacrificium *mincha*, 17, 1. Christus significabatur per omnia animalia quæ in lege Moysis sacrificabantur, 5, 2. Ei accommodantur ritus holocausti, *ibid.* et seq. Ejus juventus per sacrificium vituli significatur, 8, 1. Christi passio per funiculum coccineum adumbrata, III, 15, 2. Elevatio clypei Josue fuit Christi crucifixi signum, 51, 2. Clavorum Christi typus, clavus ferreus quo percussus Sisara, 136, 2. Christi typus petra Gedeonis, 151, 1. Item vellus ejusdem, 154, 2; 155, 1. Ejus crux designatur per Geth, 456, 1. Ejus crux significata per Eliam puero resuscitando incubantem eique seipsum coarctando admetientem, 646, 2. Crux Christi per juniperum significata,

155, 2. Ejus passio et resurrectio per labrum maris ænei significatæ, 590, 1. In resurrectione sua per oblationem spicarum et primitias frugum significatur, II, 149, 2. Ipsius fuit figura piscis qui ad Tobiam de flumine ascendit, IV, 294, 1; 303, 2. Passionis Christi dies fuere dies *phurim*, 388, 1 (*Vide* ad suum quemque locum, varios viros illustres, variasque res quæ in Veteri Testamento ut Christi figuræ accipiuntur).

III. Apparitiones Christi sub Veteri Testamento. In apparitionibus Veteris Testamenti repræsentatur Filius Dei, XX, 607, 1. Quandocumque in Veteri Testamento dicitur apparuisse Deus, apparuit secunda persona, scilicet Filius, XIV, 588, 1. Apparuit in omnibus Veteris Testamenti visionibus, XI, 68, 1. In apparitionibus Veteris Testamenti angelus apparens ejus personam gerebat, XII, 445, 2; 446, 1. Filii Dei similis in fornace apparens quis esset, XIII, 50, 1, 2.

IV. Jesus Christus a patribus expectatus. Jesus Christus summis votis a patribus sanctis fuit diu desideratus, XIV, 589, 1, 2. Cur et quomodo sit desideratus cunctis Gentibus, XIV, 335, 2; 336, 1, 2. Cur vocetur electa Gentium, 335, 2. Vocatur desiderium collium æternorum, I, 411, 1; XIV, 335, 1. Est summe desiderabilis, XIV, 336, 1, 2. Omnia Gentium desideria plene explevit, *ibid.* Mire desideravit salvare omnes gentes, ac præsertim electos ex Gentibus, *ibid.* In cœlo est desiderium beatorum et angelorum, *ibid.* Est omne quod desiderari ab homine potest, 337, 1. 337, 1. Christum desiderantium varia exempla, I, 411, 1.

CAPUT TERTIUM.

JESU CHRISTI INCARNATIO.

I. Incarnationis existentia, convenientia, et necessitas.—1° Christum in Messiam venisse pluribus ostenditur, XIII, 118, 2. Advenisse Messiam a Deo promissum atque a Judæis expectatum jamdiu elapsæ epochæ a prophetarum oraculis determinatæ luculentissime ostendunt, I, 398, 1 et seqq.; XIII, 118, 2 et seqq.; XIV, 336, 1 et seq., 587, 1, 2 et seqq. Officia ac munia a promisso Messia juxta prophetas obeunda, eumdem advenisse ostendunt, *vide* articulos sequentes, ubi veterem cultum et sacerdotium Jesum abrogasse probatur; necnon omnes homines ad veri Dei cognitionem per Christum adducendas et revera adductas fuisse, ubique sacræ Litteræ enuntiant.

2° An Christus prædestinatus fuerit a Deo ante prævisionem peccati originalis, affirmative probabilius respondetur, 7, 224, 1, 2: *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio.* Christi incarnatio fuit finis, decor, forma et complementum creationis angelorum et hominum, ac totius universi, *ibid.*, 2. Certum est respectu gratiæ et status supernaturalis, Christum fuisse priorem lapsu Adæ et mundi creatione, *ibid.* Decretum creationis mundi et permissionis lapsus Adæ est quidem prius decreto incarnationis Verbi in genere causæ materialis, eo tamen est posterius in genere causæ finalis et quasi formalis, *ibid.* Christus est principium omnium Dei operum, et primus omnium prædestinatorum, XIX, 454, 2. Deus ab æterno creavit et possedit eum, id est creare et possidere decrevit, *ibid.*, 1. Incarnationem quomodo Deus prædestinarit, XX, 267, 1. Christus prædestinatus est ante mundi constitutionem, non autem ante prævisionem peccati Adæ, vel ante prævisionem et prædestinationem constitutionis sive creationis mundi, *ibid.*: *Redempti estis.... pretioso sanguine quasi Agni immaculati Christi, et incontaminati: præcogniti quidem ante mundi constitutionem.* Si Adam non peccasset, non fuisset incarnandus, XX, 570, 1: *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.* Si vel unus homo periisset, pro eo redimendo mortem Christus oppeteret, XV, 405, 1: *Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cœlis est, ut pereat unus de pusillis istis.* Quomodo Christus prædestinatus est Filius Dei, XVIII, 40, 1, 2: *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* Christi non tantum natura, sed et persona prædestinata dici potest, 41, 1. Ejus prædestinatio est medium, finis et exemplar nostræ prædestinationis, *ibid.* Jesus Christus creari prædestinatus est ut crearetur in tempore secundum humanitatem, et ab æterno genitus est secundum divinitatem, IX, 56, 2.

II. Incarnationis causæ et excellentia. — Incarnatus quare Christus, XX, 507, 2 et seq., 509, 1; 511, 1. Congrue, ut Deus, assumpsit naturam humanam ut esset mediator Dei et hominum, XIV, 243, 2. Non potest dici mediator ut Deus, sed ut Deus homo factus, XVIII, 545, 1. Ob tres causas fuit incarnatus: *primo*, ad faciendam misericordiam; *secundo*, ut memoraretur et recordaretur sui pacti; *tertio*, ut faceret et impleret suum jusjurandum quo juravit Abrahæ in semine ejus se benedicturum omnes gentes, XVI, 47, 1. Quod fieri voluit homo, variæ dantur causæ: *primo*, ut nos in carne patiens et moriens, a peccatis et gehenna redimeret; *secundo*, quia nobis consanguineus et frater, imo caro et sanguis noster fieri voluit; *tertio*, ut hoc efficacissimo amoris sui stimulo corda hominum algida pungeret, eosque ad se redamandum cogeret *quarto*, depressit se in terram et carnem, ut nos eveheret in cœlum, 59, 1, 2. Incarnatio omne meritum antecedit, 20, 1. Cur in mundum missus sit: ut quasi antistes mundi, Deo debitam gratitudinem et cultum pro omnibus persolveret, et homines ad idem faciendum impelleret, XIV, 335, 1. A Patre missus in carnem ut Ecclesiam veterem labantem restauraret, et in novam transformaret, IV, 230, 1. Missus fuit in salutem omnium gentium et totius mundi, XII, 621, 1, 2. Missus est in mundum,

ut peccatores salvos faceret, XVI, 250, 2 : *Venit enim Filius hominis quærere et salvum facere quod perierat.* Suo adventu regnum diaboli evertit, et veros Israelitas, id est fideles, eruit e captivitate, XIV, 224, 2. Suo adventu destruxit omne robur dæmonii et peccati, XIV, 307, 2. *Abstulit Dominus judicium tuum, avertit inimicos tuos : rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.* Tribus de causis in mundum venit : *primo*, ut sua morte nos redimeret; *secundo*, ut sua prædicatione doceret ; *tertio*, ut sua vita, sanctæ vitæ daret exemplum perfectissimum, XX, 303, 1. Cur ex Adam nasci voluerit, XV, 231, 2. Ipse se depressit, ut nos eveheret in cœlum, XVI, 59, 1, 2. Factus est homo ut mori posset, XIX, 374, 2 : *Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium.* Factus est homo ut daret in se exercitium omnium virtutum, XI, 234, 1, 2. Homo fieri voluit ut hominibus viam demonstraret per labores et dolores, IX, 615, 1, 2 : *Gloria magna est sequi Dominum, longitudo enim dierum assumetur ab eo.* In terras venit ut nobis esset redemptor, doctor, et vitæ exemplar, XV, 7, 2.

Incarnationis mysterium est omnium operum Dei maxime stupendum, et optime per modum stuporis consideratur, XIV, 241, 2 : *Domine, audivi auditionem tuam et timui, Domine, opus tuum, in medio amorum vivifica illud*, 388, 1; XV, 60, 2; 68, 1. Majus stupendum opus est quam mundi creatio, XII, 228, 2 : *Creavit Dominus novum super terram : femina circumdabit virum;* XV, 73, 1, 2. Ejus latitudo, longitudo, profundum et sublimitas, XVIII, 617, 1. Ejus mysterium quantum sit, XII, 446, 2 : *Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.* Quænam mira in illa facta sunt, 228, 1, 2. Ejus miracula septem, *ibid.*, 2. In incarnatione plurima sunt miracula, X, 232, 1 : *Innova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum.* In ea elucent Dei sapientia, potentia, clementia, 233, 2. Incarnatio fuit maximum omnium Dei operum, et opus summæ potentiæ, bonitatis, sapientiæ, XVI, 33, 1; 38, 1 : *Fecit mihi magna qui potens est ;* 58, 2. Christus incarnatus est omnium admirandorum et compendium et omnium caput, X, 418, 1; XIX, 368, 1 : *Consummatio autem sermonum ipse est in omnibus.* Est princeps operum Dei, V, 224, 1. Est principium creaturæ, XVIII, 580, 2. Est principium, exemplar et finis omnium Dei operum, 101, 2. Fuit recapitulatio omnium Dei operum, et invisibilium, XVIII, 591, 2 : *Instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, et quæ in terra sunt in ipso.* Ut homo, est omnium creaturarum finis, 276, 1. Incarnatio proprium opus bonitatis Dei, VIII, 274, 2 : *Sentite de Domino in bonitate.* Est magnum pietatis sacramentum, XIX, 219, 2 : *Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne.* Incarnatio fuit visitatio, *Psalm.* I, 45, 1 : *Quid est homo, quod memor es ejus ? aut Filius hominis, quoniam visitas eum.*

III. QUID SIT INCARNATIO, ET QUID VERBUM ASSUMPSERIT PER INCARNATIONEM. — 1° *Dei divina Christi natura.* Christus est verbum cœleste et fons vitæ, IX, 58, 1, 2 : *Fons sapientiæ, Verbum Dei in excelsis ;* X, 236, 2 : *Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.* Junior Joanne, eo tamen major est XV, 285, 2. Erat ante omne tempus, XX, 504, 1, 2 : *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, et manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ..... annuntiamus vobis.* Ejus æternitas et invariabilitas, XIX, 517, 2 : *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in sæcula.* Est naturalis Filius Dei, XVI. 413, 2 : *Et nos credidimus et cognovimus quia tu es Christus Filius Dei.* Est dilectus Dei Patris Filius, XV, 389, 2 : *Et ecce vox de nube, dicens : Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui; ipsum audite.* Est vere Deus, XI, 235, 1 et seq. : *Parvulus enim natus est nobis, et filius datus est nobis..... et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis ;* 496, 2 : *Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, et brachium ejus dominabitur*, XV, 25, 2. Ejus divinitas probatur, XI, 752, 1 2 : *In quo* (Christo) *qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen : et qui jurat in terra, jurabit in Deo amen ;* XII, 183, 1; XIV, 117, 1 : *Egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis;* 377, 1 : *Hæc dicit Dominus exercituum : Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliarunt vos;* 587, 1 : *Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quæritis, et angelus testamenti, quem vos vultis;* XVI, 11, 1 : *Multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum ;* 343, 1 : *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo;* 379, 1 : *Sicut enim Pater suscitat mortuos, et vivificat, sic et Filius, quos vult, vivificat;* 384, 2 : *Ego autem habeo testimonium majus Joanne. Opera enim, quæ dedit Pater ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me;* 420, 2 : *Respondit Jesus et dixit : Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me ;* 479, 2 : *Ego et Pater unum sumus ;* 491, 1 : *Ait illi* (Martha) : *Utique, Domine, ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti;* 495, 1 : *Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti;* 511. 1, 2 : 516, 1, 2 : *Hæc dixit Isaias quando vidit gloriam ejus, et locutus est de eo ;* 534. 1 : *Si Deus clarificatus est in eo* (Filio), *et Deus clarificabit eum in semetipso : et continuo clarificabit eum;* 543, 2; 544, 1 : *Philippe, qui videt me, videt et Patrem;* 593, 1, 2 : *Hæc est*

autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum, XVIII, 99, 2 : *Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem ;* 282, 1; 371, 1; XX, 408, 1 : *Simon Petrus........ iis qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem in justitia Dei et Christi Jesu Domini nostri.* Ejus divinitas asseritur, XXI, 36, 2 : *Posuit dexteram suam super me, dicens : Noli timere, ego sum primus et novissimus;* 59, 1 : *Et scient omnes Ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes et corda ;* 80, 1 : *Hæc dicit Amen, testis fidelis et verus qui est principium creaturæ Dei ;* 356, 2 : *In his secunda mors non habet potestatem; sed erunt sacerdotes Dei et Christi.* Ejus divinitas probatur ex miraculis a se factis, quæ demonstrant eum esse Deum et Messiam, XVI, 289, 2 ; 379, 1 : *Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei quæ ipse facit : et majora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini* (*vide* infra varia miracula quæ operatus est Christus). Ejus divinitas probatur ex peccatorum remissione, et humanarum rerum cognitione, XV, 239, 1. 2 : *Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico : Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se : Hic blasphemat. Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum, dixit : Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris ?* Filius Dei vivi est ex confessione S. Petri, XV, 365, 1 : *Dicit illis Jesus : Vos autem quem me esse dicitis ? Respondens Simon Petrus, dixit : Tu es Christus Filius Dei vivi.* Ipse est in Patre, et Pater in ipso est, XVI, 549, 1 : *In illo die vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis.* Quinque de causis vocatur Deus, I, 486, 2. Qua Deus, Christus est celsitudo divina, XI, 131, 2. Portat omnia verbo virtutis suæ, XIV, 335, 1; XIX, 353, 2 : *Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis.* Quomodo maneat in æternum, XVI, 513, 2 et seqq. : *Nos audivimus ex lege quia Christus manet in æternum.* Quomodo corporaliter in eo inhabitavit divinitas, XIX, 86, 2 : *Quia in ipso* (Christo) *inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.*

2° *De natura Christi humana. Verbum divinum naturam humanam nobis consubstantialem assumpsit integram atque perfectam, et omnia naturæ humanæ assumpsit præter culpam et vitia naturæ*, XIX, 376, 2 : *Nusquam angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit, unde debuit per omnia fratribus similari ;* 390, 2 ; 391, 1. Quomodo in similitudinem hominum factus, 25, 2. *Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo.* Quod ejus schema et habitus fuit, 26, 1. Quomodo apprehenderit semen Abrahæ, 376, 1. Quomodo se nobis fratrem ostenderit, V, 543, 2.

1.

In incarnatione, Verbum divinum naturam humanam, et consequenter homines et Ecclesiam sibi univit, XVIII, 667, 1. Incarnationis series et effectus quoad Christum, XVI, 306, 1, 2 et seqq.

Unde primo, *Christi caro est vera, solida et expressa, non autem ficta neque umbratilis, neque apparens aut phantastica*, XVI, 280. 2 : *Videte manus meas et pedes, quia ego ipse sum ; palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere ;* XIX, 374, 1 : *Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem.* Cur venit per aquam et sanguinem, XX, 609, 1 : *Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Jesus Christus ; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine.* Verbum, cur dicatur factum caro, non anima aut animatus homo, XIII, 507, 1, 2. Incarnatio fuit vestitio, sed substantialis, XIX, 26, 1. Christi humanitas vestis et domus dicitur, *Psalm.* I, 296, 2. Tria Christum infirmitate naturæ nostræ circumdatum esse probant, XIX, 394, 1.

Secundo. *Corpus Christi non e cœlo delapsum est, neque ex cœlesti substantia consistens, sed est humanum, atque ex Virgine matre susceptum*, XVI, 20, 1, 2 : *Et ait angelus ei :... Ecce concipies in utero, et paries filium ;* XV, 69, 1, 2 : *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum ;* XVI, 343, 1; XVIII, 39, 2 : *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem ;* XVIII, 550, 2 : *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret.* Non intulit humanum corpus e cœlo in Virginem, sed in ea formatum sine viri semine, virtute Spiritus sancti factum accepit, 39, 2 ; 550, 2. Corpus ejus localiter non implet cœlum et terram, 374, 2. Corpus Christi non est ubique, XI, 498, 1 ; XVI, 343, 1 ; XVIII, 374, 2 ; 629, 2 : *Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes cœlos, ut impleret omnia.* Corpus Christi potest esse in duobus locis, XVIII, 400, 2 : *Novissime autem omnium, tanquam abortivo, visus est et mihi.* Corpus suum vocat Christus templum, cur, XVI, 334, 1, 2 : *Respondit Jesus, et dixit eis : Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.* In ejus humanitate, quasi in templo, inhabitat divinitas, imo plenitudo divinitatis, XI, 556, 1, 2 : *Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator. Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus.* Est dominus corporis sui sicut templi materialis, XVI, 334, 2. Corpus Christi primo conceptionis instanti fuit perfectum, animatum anima rationali, XV, 67, 1. Christus communi legi mortis subjectus fuit, XIX, 449, 2 : *Quemadmodum statutum est hominibus semel mori.. ; sic et Christus oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.*

Tertio. *Verbum divinum animam eamque rationis participem assumpsit*, XVI, 476, 1 : *Pro-*

propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam; XVI, 510, 1: *Nunc anima mea turbata est;* XV, 569, 1: *Tunc ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem;* XVII, 98, 2: *Quoniam non derelinques animam meam in inferno.*

Quarto. *Christus humanis affectibus, doloribus et corruptioni obnoxius fuit ex naturæ suæ conditione,* XI, 626, 2; 627, 1, 2: *Vidimus eum et non erat aspectus, et desideravimus eum; despectum et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem;* XIX, 377, 1: *Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, et fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. In eo enim, in quo passus est ipse et tentatus, potens est et eis, qui tentantur, auxiliari;* 390, 2: *Non enim habemus pontificem, qui non possit condolere infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Christus nullo fuit morbo obnoxius, XI, 202, 2. Cur nullos tota vita habuerit morbos, XI, 628, 2: *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Ejus dolores fuere in anima sensitiva et rationali, XX, 345, 1: *Christo igitur passo in carne, et vos eadem cogitatione armamini.*

Quinto. *Christus Dominus de Spiritu sancto conceptus est, atque ex Maria Virgine salva ipsius integritate natus;* XI, 193, 1, 2 et seqq.: *Propter hoc dabit vobis ipse Dominus signum: Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel;* XV, 67, 2; 68, 1, 2: *Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem. Ecce Virgo,* etc. Incarnatio Christi opus fuit Spiritus sancti, quia factum est sine opera viri, IX, 63, 2: *Ipse* (Deus) *creavit illam* (sapientiam) *in Spiritu sancto;* XII, 228: *Creavit Dominus novum super terram: femina circumdabit virum.* Christus fuit lapis abscissus de monte, id est de beata Virgine, et est abscissus sine manibus, id est sine opera virili, XIII, 32, 2. Eam tota Trinitas operata est, cur tamen proprie Spiritui sancto tribuatur, XVI, 22, 1: *Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Christi nativitas ex Virgine, *Psalm.* II, 256, 1. Solum natus est ex matre, non genitus fuit a patre, XV, 59, 1: *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Omnia sua qua homo debet matri, IX, 627, 2: *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Cur ex Virgine nasci voluerit, IX, 275, 2; XI, 195, 1, 2. Fuit unicus Patri cœlesti et matri terrestri, V, 107, 1. Ipse solus matris uterum aperuit, XI, 553, 1: *Rorate cœli, desuper, et nubes pluant justum; aperiatur terra, et germinet salvatorem.* Humanitas Christi ex Virgine rori comparatur, VI, 17, 2. Cur ex virgine desponsata natus sit, XV, 63, 2.

Quinto. *Christi ut hominis considerati varia attributa.* Christus qua homo fundatus est, V, 229, 1. Ob tres rationes filiorum Dei primogenitus est, XVIII, 147, 2: *Quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Cur Filius hominis dicatur, XV, 231, 1 et seqq. Plus est esse filius hominis quam homo, 231, 2. Verus homo, verus Filius Joseph fuit Christus, XV, 57, 1 et seqq. Christus ut homo agnoscit Deum ut Deum et creatorem suum, XXI, 24, 1: *Pax... a Jesu Christo qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ, qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et fecit nos regnum et sacerdotes Deo et Patri suo.* Quomodo dicatur Dei, XVIII, 275, 2: *Vos autem Christi, Christus autem Dei.* Christus Jesus vocatur servus Dei, XIV, 3, 1. Cur dicitur puer et servus, *Psalm.* I, 447, 1, 2: *Et ne avertas faciem tuam a puero tuo.* Ut homo, est et servus et filius Dei, XIX, 25, 1: *Qui cum in forma Dei esset... semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Non tamen vere servus, *ibid.* Nonnisi honoris causa dicitur servus Dei, 3, 1. Dicitur servus Patris ratione humanitatis assumptæ, VIII, 488, 2: *Quoniam servus tuus sum ego, et filius ancillæ tuæ;* XI, 519, 1: *Ecce servus meus, suscipiam eum; electus meus, complacuit sibi in illo anima mea;* 534, 2: *Vos testes mei, dicit Dominus, et servus meus quem elegi.* Quomodo sit vir cohærens Deo Patri, XIV, 522, 1: *Framea, suscitare super pastorem meum, et super virum cohærentem mihi.* Ejus humanitas Patri et Spiritui sancto affinis est, *ibid.* Christus quomodo sit facies Patris et cur, 584, 1: *Ecce ego mitto Angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam.* Subjectus erat Patri, non qua Deus, sed qua homo, XVIII, 404, 2. In quo videatur Patri minor eique ministrare, IX, 626, 1: *Tunc præcepit, et dixit mihi Creator omnium.* Præcepta ejus exequitur, *ibid.* Christus fuit per omnia novus homo, XIX, 640, 2: *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis.* Est homo cœlestis duodupliciter, 411, 2 et seq.: *Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de cœlo, cœlestis.* Ut homo omnem differentiam temporis complectitur, XIX, 517, 2: *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in sæcula.* Christus est signum ævi, qua Deus et homo, X, 379, 1. Christus non est supra Spiritum sanctum; est super omnia quæ extra Deum sunt, XVIII, 580, 2: *Qui* (Christus) *est super omnia benedictus in sæcula.* Ut homo defert Deo et Spiritui sancto honorem; ut Deus, recipit honorem, 245, 1: *Soli sapienti Deo per Jesum Christum, cui honos et gloria in sæcula sæculorum.* Christus ut homo quantopere angelos præcellat, XIX, 358, 2; 359, 1: *Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli ejus.* Quomodo ut homo major factus sit angelis, 355, 2: *Tanto melior*

angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Quomodo et quando sit iis minor, XIX, 368, 2 et seq.: *Minuisti eum paulo minus ab angelis.* Angeli ei sæpe ministrarunt, XIV, 332, 2. Christus fuit major prophetis, XV, 239, 2. Fuit propheta singularis, XIX, 368, 1. In quo et cur fuerit major prophetis, XV, 239, 2; 251, 2 et seq.: *Et miratæ sunt turbæ, dicentes: Nunquam apparuit sic in Israel.* Fuit maximus prophetarum, 463, 2: *Populi autem dicebant: Hic est Jesus propheta a Nazareth Galilææ.* Quomodo in Abrahæ lumbis latens non dederit decimas Melchisedecho, XIX, 415, 2. Vere tamen in ejus lumbis non fuit, 415, 1.

3° *De ordine et modo in assumptione naturæ humanæ per incarnationem a Verbo servato.* Incarnatio Christi simul, non sensim est a Spiritu sancto peracta, XVI, 261, 2. Humana natura in Christo fuit elevata, ut in Verbo existeret, X, 233, 2. Quomodo Verbum in Christo cum humana natura substiterit, *ibid.* Complexio mutua intimaque est naturæ divinæ et humanæ in Verbo per unionem, XIV, 392, 2. Incarnatio filii Dei similis est arboris insitioni, XX, 80, 1: *In mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras.* Humanitas in Christo quasi ramus inserta est divinitati quasi trunco, *ibid.* et 2. Humanitas fuit a divinitate velut sigillata, XVI, 393, 1: *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis, hunc enim Pater signavit Deus.* Humanitas ejus divinitatem tegebat, XV, 380, 2; 383, 2; XVI, 302, 2. *Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine.* Ejus humanitas est umbra deitatis, XII, 419, 1: *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris; cui diximus: In umbra tua vivemus inter gentes.* Ejus corpus est nubes levis, XI, 316, 1: *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur Ægyptum.* Humanitas fuit ei velut columna nubis, IX, 623, 1: *Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis.* Item beatæ Virginis uterus, *ibid.* Est Deus absconditus in humanitate et vita obscura, XI, 557, 1, 2. Humanitas est symbolice domus Verbi divini, VI, 247, 1, 2: *Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem.* Humanitas Christi symbolice domus et vestis dicitur, *Psalm.* I, 296, 1, 2: *Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis.* Humanitas est paries Verbi incarnati, VII, 575, 1: *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* Christi humanitas divinitatis scabellum fuit, XII, 369, 1: *Non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui;* Psalm. II, 166, 1: *Exaltate Dominum Deum nostrum et adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* Humanitas fuit a Christo assumpta velut corona, V, 349, 1. Velut equus est cui divinitas inequitavit, VI, 431, 1, 2. Humanitas Christi plumbo assimilatur, XII, 369. est velut ros, X, 411, 2.

4° *De utriusque Christi naturæ hypostatica conjunctione.* Primo. *Unica in Christo admittenda, eaque divina persona,* XVI, 31, 2: *Et unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me?* 306, 1, 2: *Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis;* XIX, 23, 9: *Qui cum in forma Dei esset..... exinanivit semeptipsum formam servi accipiens;* XX, 345, 2: *Christo igitur passo in carne, et vos eadem cogitatione armamini.* Humanitas in Verbo non habet subsistentiam humanam, XVI, 534, 2: *Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clarificabit eum in semetipso; et continuo clarificabit eum.* In Christo est unica persona, tamen illa virtute duplex est, XIV, 585, 1.

Unde beata Virgo vere et proprie deipara vocetur et sit (*Vide* MARIA).

Secundo. *Duæ sunt in Christo naturæ, integræ, distinctæ, inconfusæ atque impermixtæ,* XVI, 31, 2; 306, 1, 2; XX, 345, 2. Ejus natura humana ortum habuit in Bethleem, divina fuit ab æterno, XVI, 423, 2: *Hunc scimus unde sit, Christus autem cum venerit, nemo scit unde sit;* 428, 1: *Nonne Scriptura dicit: Quia ex semine David, et de Bethleem castello, ubi erat David, venit Christus?*

Tertio. *Duæ naturales operationes et voluntates indivisæ et inconfusæ in Christo sunt confitendæ,* XV, 571, 1, 2: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Voluntates suas habuit Christus, uti et mentem duplicem, divinam et humanam, XVI, 306, 1; 397, 1: *Descendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me;* XIX, 454, 2, 455, 2: *In capite libri scriptum est de me: Ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Voluntas humana in Christo virtute fuit duplex, XV, 571, 1. Voluntas Christi et Patris eadem est, XVI, 382, 2: *Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* In voluntate sua Christus passionem suam exhorruit, 567, 1: *Assumpto Petro, et duobus filiis Zebedæi, cœpit constristari et mœstus esse.* Et in qua voluntate, 571, 1, 2.

Christi actiones erant duplices, aliæ puri hominis, aliæ Dei hominis; in prioribus erat parentibus subditus, in posterioribus soli Patri cœlesti, XVI, 83, 2 et seq.: *Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* In eo fuere triplices actiones, divinæ, humanæ et theandricæ, quæ ultimæ partim Dei, partim hominis erant, et in his soli Deo Patri subditus erat, XI, 201, 2. Apud Joannem Christus nunc ut homo, nunc ut Deus loquitur, idque solerter ex adjunctis distinguendum, XVI, 289, 2.

5° *De communione idiomatum.* In Christo fuit idiomatum unio et communicatio ex hypostasis

unitate, XII, 445, 2 : *Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.* Ei mixtim tribuit Scriptura divinitatis et humanitatis attributa, XVIII, 40, 2 : *Paulus..... segregatus in Evangelium Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis, de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.* In eo, propter communicationem idiomatum, dici potest Deus, natus, passus et mortuus, XVI, 343, 1 : *Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo.* Sic dici potest in cœlo per divinitatem, *ibid.* Etiam qua homo dici debet Filius Dei propter gratiam unionis, XVIII, 148, 1 : *Qui etiam* (Deus) *proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum,* V, 224, 1.

Hæc idiomatum in Christo communicatio admitti debet tantum in *concreto*, ita ut quæcumque de naturis mutuo prædicantur, aut de Christo contraria proferantur, ea ad suppositum seu personam referantur, non vero in *abstracto*, ita ut referantur ad naturas seorsim sumptas ; proinde Christi humanitati omnipotentia, ubiquitas, seu omnipræsentia tribui nequit, XVI, 487, 1 : *Et gaudeo propter vos, ut credatis quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum* ; XV, 717, 1 : *Jesum quæritis Nazarenum crucifixum ; surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum* ; XVIII, 120, 2 et seq. : *Quem* (Christum) *oportet quidem cœlum suscipere, usque in tempora restitutionis omnium.*

IV. De gratia sanctificante, seu justitia creata animæ Christi. — 1° *Quia conceptus est de Spiritu sancto, non habuit peccatum originale,* XVI, 22, 2 : *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Ex vi conceptionis fuit sanctus, 65, 1 : *Antequam convenirent, inventa est* (Maria) *in utero habens de Spiritu sancto.* A primo conceptionis instanti fuit Deo unctus et consecratus, XIV, 389, 1. Ab hora conceptionis instillata ei omnis gratiæ dulcedo, XI, 203, 2. Est semen sanctum, 184, 1, 2 : *Semen sanctum erit id quod steterit in ea.* Fuit immaculatus et incontaminatus, XX, 266, 2 : *Redempti estis..... pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati.* A divina Verbi unione omnino sanctificatus est, XVI, 481, 1 : *Quem Pater sanctificavit, et misit in mundum, vos dicitis : Quia blasphemas, quia dixi : Filius Dei sum.* Quomodo a Patre sanctificatus, 480, 2. Invisibiliter fuit unctus a Spiritu sancto in incarnatione, visibiliter in baptismo, XI, 715, 1 : *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me.* Christi duplex unctio, VII, 481, 1 : *Oleum effusum nomen tuum.* Ter unctus fuit, 448, 2. Quomodo super eum requiescere dicatur Spiritus Domini, XI, 256, 1, 2 : *Et egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet super eum Spiritus Domini.* Omnia dona Spiritus sancti habuit, XIV, 391, 1 : *Quia ecce lapis quem dedi coram Jesu : super lapidem unum septem oculi sunt.* Fuit sanctus sanctitate perfecta et connaturali, XVI, 24, 2 ; 39, 1. Ut homo, triplicem habuit sanctitatem, 598, 2. Ejus innocentia, XI, 635, 2. Habuit Spiritus gratiam sine mensura, XVI, 351, 2 : *Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur ; non enim ad mensuram dat Deus Spiritum.* Non tamen infinitam, *ibid.* Ejus proprium est habere omnes gratias Spiritus sancti, 309, 2 et seq. ; 318, 2 Est Sanctus sanctorum, XIII, 117, 2 : *Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt.... ut consummetur prævaricatio, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio et ungatur Sanctus sanctorum* ; XV, 671, 2 : *Quia nobis et tibi, Jesu Nazarene, venisti perdere nos. Scio qui sis, Sanctus Dei.* Fuit Sanctus sanctorum, et sapiens sapientium, IV, 230, 1. Est justus justorum, XI, 666, 1, 2 : *Justus perit, et non est qui recogitet in corde suo* ; XIII, 550, 2 : *Super tribus sceleribus Israel, et super quatuor non convertam eum, pro eo quod vendiderit pro argento justum.* Antonomastice dicitur justus, et Sanctus sanctorum, XI, 118, 2 : *Et restituam judices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus : post hæc vocaberis civitas justi, urbs fidelis.* Vocatur justus ob tres causas, XII, 183, 1 : *Suscitabo David germen justum.* Est Dominus justus noster, 183, 2 ; 184, 1 : *Et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster.* Est benedictus præ omnibus creaturis, XVI, 31, 1 : *Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.* Ubique et ab omnibus fuit benedictus, I, 410, 2.

2° *Christus fuit expers peccati et impeccabilis,* XVI, 451, 1 : *Quis ex vobis arguet me de peccato?* 554, 2 ; XX, 304, 2 : *Qui* (Christus) *peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* Christi humanitas peccare non poterat, XX, 304, 2. Quomodo Christus non nosset peccatum, XVIII, 445, 1 : *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Etsi videretur habere peccati venenum, non habuit, 130, 2 : *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in carne.*

3° *Christus fuit expers concupiscentiæ rationem prævenientis,* XIX, 391, 1 : *Non enim habemus Pontificem, qui non possit condolere infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Quomodo in se assumeret passiones, XVI, 493, 1. In ipso fuere passiones, non tamen propassiones, *ibid.* Omnes motus a Christo libere assumpti, *ibid.* Fuerunt in eo passiones, sed domitæ, XV, 677, 1 : *Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitate cordis eorum.* An in eo fuerit ira XX 77, 2. Quomodo ira in eo se exeruerit, XV, 677, 2. Non fuit tristis, neque turbulentus, sed passionum suarum dominus, XI, 522, 1.

V. De scientia et sapientia animæ Christi. 1° *Scientia.* Primo. Qua Deus omnia videt, qua homo, omnia cognoscit per scientiam infusam et beatificam, XIV, 595, 1. Habuit ab initio suæ incarnationis usum rationis et voluntatis, XI, 204, 2. Ab initio incarnationis suæ in eo fuit duplex scientia, beatifica scilicet et infusa, 204, 2. Christus fuit in vita viator simul et comprehensor, XV, 567, 1 ; XVII, 99, 2. Habuit præter divinam scientiam, triplicem aliam qua homo, XV, 224, 1. An in eo fuerit admiratio, *ibid.* *Audiens autem Jesus, miratus est.* In ipso non fuit ignorantia, XIX, 391, 2. Quæ ignorantia experimentalis in eo possit concedi, XVI, 82, 1. Habuit experimentalem scientiam miseriæ nostræ, XIX, 377, 1, Scientia in Christo ut Verbo Dei fuit infinita, XXI, 134, 1 : *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam.* Ejus in facie elucebat sapientia divinitatis, V, 551, 1. Christi vis penetrandi in duobus consistit, XIX, 389, 1 : *Vivus est enim sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti.* Quomodo sit oculus tam videns omnia quam in quem videant omnes, XIV, 452, 2 : *Domini est oculus hominis, et omnium tribuum Israel.* Novit secreta cordium, XVI, 387, 1 : *Cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis* ; 588, 1 : *Nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget, in hoc credimus, quia a Deo existi,* 636, 2. Quomodo dixerit per Prophetam se non cognovisse Judæorum insidias, XII, 101, 1 : *Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam ; et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia.* Anima ejus nihil ignorabat in passione, *Psalm.* I, 171, 2. Christo quomodo conveniant verba *Psalmi* XXXIX : *Comprehenderunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem.* Psalm. I, 262, 1. Patrem nemo novit, nisi Filius, et Filium nemo novit nisi Pater, quid sit, XV, 294, 1. Quatenus Christus diem et horam consummationis sæculi noverit, 518, 1 : *De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli cœlorum, nisi solus Pater.* In Christo non fuit fides, sed scientia et visio clara, XIX, 496, 1. Habuit proprie donum prophetiæ, II, 465, 2 : *Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi Dominus Deus tuus.* Jesu Christi animæ revelata fuit *Apocalypsis* in ejus incarnatione, XXI, 15, 1.

2° *Sapientia.* Christus est Sapientia Patris increata et creata, XIV, 351, 2. Qua homo est Sapientia incarnata, IX, 617, 1. Est Dei Patris Sapientia et a Patre hausit omnem sapientiam, gratiam et virtutem, V, 61, 1 ; 61, 1 ; IX, 659, 1, 2 ; 660, 1. In eo est omnis sapientia et scientia divina absconditæ, IX, 619, 1 ; XIX, 83, 2 : *In quo* (Christo) *sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi.* Humanitas Christi an sensim a Verbo majorem hauserit sapientiam, XVI, 86, 2 et seqq. : *Et Jesus proficiebat sapientia, ætate, et gratia apud Deum et homines.* In omnibus dictis et factis miram ostendit sapientiam, IX, 50, 2.

VI. De potestate animæ Christi data. Quo sensu omnia ei tradita sint a Patre, XV, 293, 1 : *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo.* Data est ei qua homini potestas in cœlo et in terra, et quando, 657, 1 : *Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra.* Qua homo habet directum dominium tam temporale quam spirituale, V, 212, 1, 2. Christus ut homo præest angelis totique mundo, *ibid.*, 2. In hac vita jure suo uti noluit, *ibid.* Idem operatur quod Deus Pater, XVI, 377, 2 : *Amen, amen dico vobis ; non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem : quæcumque enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit.* Cur quæ ipse facit, Patri ascribat, XIV, 584, 2. Quomodo suum esse neget dare sessionem ad dexteram vel ad sinistram suam filiis Zebedæi, XV, 450, 2. Cur Patri hoc assignet, 451, 1. Quomodo dicat se nihil dicere aut facere ex seipso, sed per Patrem, 289, 2. Accepit a Patre mandatum dicendi et agendi omnia quæ dixit et egit, 519, 1 : *Quia ego ex meipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, et quid loquar.* Peccata remittit non tantum qua Deus per omnipotentiam, sed etiam qua homo auctoritative et meritorie, XV, 240, 2 : *Ut autem sciatis quia Filius hominis habet potestatem dimittendi peccata* (*tunc ait paralytico*) *Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam.* Potestas excellentiæ ejus quadruplex, *ibid.* Christus magnus est qua homo et qua Deus, XVI, 20, 2 : *Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur.* Quomodo Deus ei honorem suum communicarit, IX, 299, 1.

VII. De tempore quo facta est incarnatio, ejusque convenientia. — 1° *Christus cur tam sero fuit incarnatus,* XX, 267, 2 : *Redempti estis... pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati ; præcogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem novissimis temporibus, propter vos.* Incarnatus est in tempore calamitosissimo, XIV, 242 2. Tunc venit in mundum, cum esset corruptissimus, XI, 192, 1. Tunc venit, cum ad summum malorum et peccatorum venerat mundus in statu legis, XVIII, 105, 1 : *Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia.* Tunc venit in mundum cum res Israelis essent deploratæ, XVI, 42, 1 : *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ.*

Christus incarnatus est in plenitudine et consummatione annorum a Deo præstitutorum, XIV, 242, 2 : *Domine, opus tuum, in medio annorum vivifica illud.* Natus est durante lege Moysis, quæ est lex media inter legem naturæ et legem gratiæ, 243, 1. Item tempore gratiæ, quod medium est inter tempus legis et gloriæ, *ibid.* Est horizon tem-

poris et æteruitatis, *ibid.* Ejus tempus cur dicatur novissimum, XI, 121, 2 : *Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium.* Adventus Christi expectabatur deficiente sceptro in domo Juda, XV, 61, 1.

2° *Quo die incarnatus sit Christus*, X, 220, 2. Christus incarnatus est die martii vigesima quinta, eo die quo crucifixus fuit, et quo mundus creatus fuerat, VIII, 626, 1 ; XVI, 14, 2. Incarnatio Christi tunc est in beata Virgine facta, cum illa ad angeli verba consensum dedit, 26, 1.

VIII. Incarnationis effectus et fructus. — 1° *Connubium Christi cum humana natura in incarnatione Christi initum est*, XVI, 322, 2. Per incarnationem Deus nobiscum est, XV, 68, 2. Carnem humanam assumendo factus est noster frater, proximus, cognatus, VI, 190, 2. Christus incarnatus nobis est patrimater, XX, 509, 1. Sua incarnatione magnam rebus omnibus attulit dignitatem, XVIII, 592, 1. Dum factus est homo, factus est velut piscis hujus sæculi, ejus nomen fuit ἰχθὺς, id est piscis, XIV, 215, 2.

2° *Christi adventus primus est vera justificatio, et verissima pax cum Deo et cum omnibus hominibus*, Psalm. I, 466, 2 : *Orietur in diebus ejus justitia, et abundantia pacis.* Incarnatus Christus fecit Ecclesiam esse : *primo*, habitaculum justitiæ ; *secundo*, montem sanctum ; *tertio*, concordiam omnium hominum, XII, 231, 2.

3° *Viam novam et viventem nobis initiavit Christus per carnem suam*, XIX, 458, 1. Christus novum hominem et novam progeniem fecit, XVIII, 580, 2; 640, 2. Ideo natus est tempore, ut nos æternitati vivamus, XIV, 118, 2.

4° *Quæ alia bona spiritualia nascens attulerit*, XIII, 504, 2; XIV, 389, 1, 2. Suo ortu non tantum attulit pacem et opes spirituales, sed et temporales, XIV, 394, 1, 2. Sua incarnatione adduxit aureum jubilæi sæculum, 242, 2.

5° *Incarnatio est basis charitatis*, XX, 596, 1. Per incarnationem omnes homines sibi amore obstrinxit, IX, 630, 2.

6° *Incarnatio quibus rebus comparetur.* Incarnatio Christi est velut ros, X, 411, 2. Incarnatio apte iride repræsentatur, 642, 2. Dei mensa repræsentatur, VI, 174, 1 ; 176, 2. Verbum caro factum est quasi ferrum ignitum, X, 293, 1. Incarnationis et adventus Spiritus sancti analogiæ, XVII, 84, 2. Incarnationis mysterium et Eucharistia inter se comparantur, XI, 201, 2.

7° *Quid a nobis exigat incarnatio Christi.* Cur incarnationem S. Joannes tam impense inculcet, XX, 509, 1. Quatuor circumstantiæ in ea nobis sunt considerandæ : *primo*, quis est ille qui carnem nostram induit, imo assumpsit ; *secundo*, quid fit Deus in incarnatione ; *tertio*, cur Verbum factum est caro ; *quarto*, cur Verbum factum est homo, 509, 2 ; 510, 1, 2 ; 511, 1, 2. Ejus beneficii magnitudo, 511, 1, 2. Cur ea nobis præ oculis habenda, 512, 1. Ipse Christus sanctos permovit ut se incarnatum jugiter contemplarentur, XVI, 59, 2. Quam gratiarum actionem a nobis exigat, XIV, 268, 2. Incarnatio Christi omnes invitat ad sanctitatem, XII, 231, 2. Ipsa poscit a nobis novam disciplinam, puritatem et novam vitam, 231, 1.

Considerandum insuper quod incarnatio Christi infinita fuit humiliatio, XIV, 213, 2. Ejus in humanitate assumpta demissio, XIII, 95, 2. Quomodo per incarnationem Dei Filius se demiserit, IX, 626, 1. Quomodo fuerit minoratus, XIX, 369, 1. Ex omni factus est quasi nihil, 24, 1. Verbum divinum caro factum, factum est fœnum, XI, 494, 1. Verbum incarnatum est Verbum abbreviatum, 248, 1, 2. Verbum abbreviatum est Deus infans, XIII, 218, 2. Humiliatus non deposuit, sed occultavit Dei naturam, XIX, 24, 2.

CAPUT QUARTUM.

JESU CHRISTI GENEALOGIA, NATIVITAS, CIRCUMCISIO, NOMEN, PRÆSENTATIO, FUGA IN ÆGYPTUM, INFANTIA.

ARTICULUS PRIMUS.

JESU CHRISTI GENEALOGIA.

1° **Jesus** Christus fuit semen benedictum Abrahæ promissum, XVIII, 160, 1 ; 543, 1. Ex Abraham continua serie natus est, XIX, 475, 1. Symbolice, Christus est puer centum annorum, quia de Abrahami stirpe natus, XI, 754, 2.

2° Natus est ex tribu Juda, non Levi, XIX, 417, 1. Descriptio et census Bethleemi ostendebant Christum esse Messiam ex tribu Juda, XVI, 56, 1. Hæc descriptio ostendebat etiam illum venisse ut nos a servitute diaboli liberaret, *ibid.*

3° Natus est ex stirpe David, XII, 628, 2. Fuit filius David, IX, 658, 2. Cur vocetur filius David, XV, 53, 2. Duplici titulo fuit filius David, et regni ejus hæres, XVI. 96, 1. Per Joseph successit in regnum Juda, XV, 56, 2. Vocatur radix David, et David, XIII, 470, 2 ; 643, 2. Est Dominus Davidis, etiam qua homo, XVII, 100, 2. Per eum reges Juda regnarunt, et ipsum decebat e regibus nasci, V, 212, 1, 2. Stirpem David restituit suo ortu, XIV, 389, 1. Ejus stemma fuit illustre, XVI, 99, 2. Deducitur usque ad Deum, *ibid.* Mystice est generosissimus et nobilissimus, VIII, 467, 2.

4° Natus est ex familia et stirpe Zorobabel, XIV, 347, 1, 2. Descendit tam a pontificibus quam a regibus, XVI, 97, 2. Est progenitus ex Judæis, XVIII, 158, 2. Fuit Israelitici populi pars et propago, eaque nobilissima, XIII, 427, 1, 2. Natus est ex habitatoribus Sion, XVIII, 195, 1. Cur in Sion dicatur natus, *Psalm.* II, 77, 2 ; 78, 1. Quomodo fuerit vere filius Joseph, XI, 214, 1. Ejus genealogiæ conciliatio, XVI, 94, 2 et seqq.

ARTICULUS SECUNDUS.

JESU CHRISTI NATIVITAS.

1° *Quotuplices et quales adventus et generationes Christi.* Tres ejus adventus sunt, XIII, 364, 2. Quos in mundo fecerit ingressus, IX, 60, 2. Christi egressus est triplex, temporalis, æternus, et partim temporalis, partim æternus, XIV, 116, 1, 2. Ut homo, bis egressus est : *primo*, cum venit in hunc mundum per incarnationem ; *secundo*, cum post mortem e mundo egressus est in cœlum, *ibid.* Christi generatio triplex, *Psalm.* I, 16, 1, 2, *Psalm.* II, 255, 1, 2. Generatio ejus quadruplex enarrari non potest, XI, 634, 2. Duplex ejus nativitas, una temporalis ex Virgine, altera æterna ex Deo Patre, XIII, 260, 1, 2. Tres habet nativitates, XVI, 62, 2. Ejus adventus qualis fuerit, XI, 738, 1, 2. Eo veniente in carnem, cur facta sit cœli terræque commotio, et qualis, XIV, 332, 2.

2° *Christi nativitatis tempus.* Natus est, cum bellis omnibus sopitis, pax in toto orbe esset, XVI, 54, 1. In quota Danielis hebdomade natus sit, XIII, 126, 2. Est ortus et natus sub Augusto Cæsare, XIV, 97, 2. Quo anno Augusti sit natus, XVI, 54, 2 et seqq. Quo anno Herodis Magni natus, XV, 70, 2. Natus est post solstitium hiemale, vigesima quinta die decembris, cum crescere dies incipiunt, XVI, 57, 1 ; 63, 1. Quæ circa eum diem fiunt, ei adaptantur, 57, 1. Noctu natus est Christus, cur, VIII, 626, 1. Natus est nocte silenti, XXI, 184, 1. Cur natus sit post mediam noctem, XVI, 63, 1. Noctu ante luciferum natus, XIII, 366, 1, 2.

3° *Variæ nativitatis Christi circumstantiæ.* Cur natus sit in Bethleem, XIV, 112, 1, 2. Vilem patriam cur elegit, *ibid.*, et 113, 1. Nascens in Bethleem humilitatem nos docuit, XV, 79, 1 (*Vide* Bethleem). Terram sanctam sua nativitate et conversatione magis sanctificavit quam omnes Patriarchæ et Prophetæ, XIV, 378, 2. Natus est in antro, cur, 108, 1 ; XVI, 60, 1. Et rure, XIV, 108, 1. Digna illo fuit ipsa sui demissio, 112, 1. Medium locum nascens, vivens, moriens semper elegit, 243, 2. In quorum animalium medio sit et fuerit cognitus, 244, 2. In præsepio reclinatus est inter bovem et asinum, 245, 1. Variæ causæ cur sit reclinatus in præsepio, XIV, 245, 1 et seq. ; XVI, 60, 2. Est verus pastor ovium, XIV, 245, 2. Regnum ejus consistit in mundi contemptu, et illius signum est paupertas, *ibid.* Ejus concio e præsepio, XIV, 113, 1 ; 245, 2 ; 246, 1 ; XVI, 61, 2. Ejus paupertas ditissima fuit, quomodo factus sit jumentum nobis, XIV, 246, 1. Ejus nativitas maxime fuit admirabilis, XI, 233, 1, 2. Iste puer quomodo natus et datus est nobis, 231, 1, 2. Dum nasceretur erat princeps, 232, 1. Ipse natus potentes omnes de sede deposuit, XVI, 41, 2. Fuit civis Romanus, 56, 2. Descriptus ostendebat se venisse ut nos a servitute diaboli liberaret, *ibid.* Mox ut natus, ab Angelis in brachia matris deponitur, vel sponte sua in ea venit, 58, 1. Quare natus vagiit et lacrymatus est, 58, 2. Lacrymas has ac seipsum Deo pro nobis in holocaustum obtulit, *ibid.* Cur fasciis involutus, causa tropologica, 60, 1. Nascens non fuit colligatus stellis, nec sub eorum fato, XV, 74, 2. Quomodo se abscondens, a Deo sit manifestatus, XVI, 62, 2. Eum inviserunt pastores, 64, 1, 2. Pastores ad Christum in Bethleem visendum, ab angelo exciti, fuere tres, et eximii evaserunt sancti, 63, 1. Cur ii primi ad Christum vocati sint, variæ dantur causæ, 63, 2 : 64, 1. Cur valde timuerint, 64, 3. Quod ab angelo signum Christi accipiant, *ibid.* et seq. Interius ab angelo illuminati, cognovere eum esse Deum ac mundi redemptorem. 66, 2. Ibi fuere justificati, aut, si jam justi erant, magnum sanctitatis incrementum acceperunt : cur festinarint, *ibid.* Quæ ab angelo de Christo acceperunt, etiam aliis narrarunt, sed hi soli in eum crediderunt, 67, 1.

Christi ortus et nativitas sunt instar auroræ, propter analogias, XIII, 366, 1, 2. Ejus generatio et ortus comparantur rori, imbri serotino et tempestivo, XI, 551, 2 ; XIII, 367, 1. Ejus ortus hominibus optatissimus fuit, XIII, 367, 1. Sub Christi nativitate fons olei Romæ scaturiit, ex quo per integrum diem, continuo oleum fluxit, VII, 482, 1. Christi in specie parvuli variæ apparitiones, VIII, 207, 1.

ARTICULUS TERTIUS.

CHRISTI CIRCUMCISIO, NOMEN JESU EI IMPOSITUM, ET ALIA NOMINA EI DATA.

I. Circumcisio. — Circumcisionis lege Christus non obligabatur, XVI, 67, 2. Ea instituta erat ad abolendum peccatum originale, *ibid.* Christus igitur circumcisus fuit libere et sponte, non ex obligatione, *ibid.* Idque novem de causis, 68, 1. Atque in spelunca in qua natus ; magnum sensit in ea dolorem, *ibid.* In ea summopere se humiliavit, *ibid.* Cur census sit post circumcisionem, 56, 2. Circumcisus prima die januarii, designatur per Moysen eadem die promulgantem Decalogum, II, 395, 2.

II. Nomini Jesus impositio. — 1° Christi ab utero vocatio, et nominis *Jesu* acceptio, XI, 581, 2. Nomen infanti dabatur in circumcisione, XVI, 43, 2. Maxime cognatorum et patrum illustrium, 44, 1. Nomen *Jesu* Christo datum in circumcisione, 68, 2.

2° *Jesus* est nomen hebræum, non syrum, II, 257, 2. Non est idem cum Jehova, *ibid.* Includit nomen Jehova sed non est illud nomen, XIX, 28, 2 ; 29, 1. *Jesu* nomen sanctius est quam *Jehova*, II, 258, 1 ; XVI, 40, 1. Est venerabilius nomine Dei, II, 415, 1. *Jesus* est nomen novum Christi, XXI, 79, 1. *Jesus* idem est quod Salvator, II, 257, 2 ; XIV, 265, 1, 2. Jesus est Salvator in actu perfecto, XVI, 68, 2. *Jesus* est nomen proprium Verbi incarnati dans salutem omnibus ad se confugientibus, V, 570, 2 ; XIX, 29, 2. Id nomen prædixerant Prophetæ, Rabbini et Sibyllæ, II, 258, 1 ; XIX, 30, 2. *Jesu* nomen multis ante annis prænominavit Habacuc, XIV, 265, 1, 2. Quid et quantum significet, II, 258, 1. Significat id nomen omnia bona et dona ab eo nobis donari, *ibid.* et seqq.

Non tantum significat Salvatorem et salutem quam nobis dedit, sed et modum quo nos salvavit, 266, 1. Nomen Jesu est nomen per omne nomen, XIX, 28, 1, 2. In quo conveniunt majestas et amor, *ibid.* Cur venerabilius tetragrammato, 29, 1, 2. Non est græcum, sed hebræum, nec idem cum tetragrammato, 28, 2. Christi nomen est omnium numinum nominibus excellentius, XVIII, 597, 1. Id meruit Christus moriendo, XIX, 28, 1. Id in cruce actu accepit, licet ante in circumcisione datum, *ibid.* Christus meruit sibi nomen super omne nomen, XIX, 27, 1, 2. Et quale hoc nomen, *ibid.* *Jescua* est *Jesus*, *Jescui* est *Jesus meus*, 261, 1. *Christus* est nomen officii, *Jesus* nomen personæ, VII, 481, 1, XIX, 361, 1. Dicitur salus id est salvator, XI, 656, 1. Nominis Ἰησοῦς anagramma, XVI, 317, 2. Nomen *Jesu* continet DCCCVIII, II, 258, 2. *Jesus* mel in ore, in aure melos, in corde jubilus, IV, 398, 2. Jesu nomen an fuerit cordi S. Ignatii martyris inscriptum, XII, 754, 1. Christus Jesus invitat nos ad nomen sanctum suum in omni necessitate invocandum, XI, 374, 2; XIX, 29, 2. Ejus nomen omnem docet perfectionem, *ibid.* Jesu nomen quid possit, III, 329, 1, 2. Pellit dæmones, XVII, 352, 2. Jesu nomen quam sit admirabile, XI, 232, 2; 233, 1, 2. Quam sit suave, X, 524, 1, 2. Quam sit reverendum et amabile, XVII, 128, 2. Jesu nomen quam salubre, quot virtutibus pollet, VII, 482, 2. Idem includit cætera Dei nomina, 481, 2. Est oleum effusum, VII, 480, 1; XIX, 29, 2. Jesu nomen Paulo in deliciis erat, XVII, 19, 2. Jesu nomen singulis prope periodis Paulus repetit, XVIII, 7, 2; 592, 1; XIX, 7, 2. Dupliciter id coli potest, XIX, 30, 1. Nemo Jesum invocare et profiteri potest, uti oportet, nisi per Spiritum sanctum, XVIII, 372, 1. 2.

III. Alia nomina Christo data.— 1° Cur dictus Emmanuel, XI, 197, 2. Quotupliciter sit Emmanuel, 201, 2. Quadrupliciter nobiscum Deus in Christo, XV, 68, 2.

2° Ejus nomen proprium est Oriens, XII, 183, 1; XVI, 48, 2 et seq. Recte vocatur Oriens, et cur, XIV, 434, 1, 2. Est Oriens ex alto substantive, 389, 1. Sub eo et ex eo orta multitudo fidelium, 434, 1, 2. Ipso nascente nobis ortus et natus est Deus, *ibid.* Avis est Orientis, XI, 566, 2. Est stella oriens in cœlo illuminans beatos, XIII, 627, 1, 2.

3° Ejus nomen est *Veniens*, XV, 281, 2; XIX, 467, 1; XXI, 18, 2. Vocari solet a Prophetis *Veniens*, XIV, 224, 2. Vocatur *Amen*, XV, 156, 2; XVII, 79, 2.

4° Cur vocetur Israel, XI, 583, 1; XIX, 3, 1. Vocatur Sanctus Jacob et Deus Israel, 409, 2. Vocatur David, XII, 744, 1.

5° Dicitur ab Isaia patruelis et dilectus, XI, 151, 2. Cur ab Isaia vocetur duobus nominibus idem significantibus, 212, 2. Cur dicatur admirabilis, 233, 1, 2. Est synopsis omnium mirabilium, 233, 1. Quæ in eo mirabilia intrinsece et extrinsece fuerint, 233, 2. In Christo omnia sunt mirabilia, III, 194 1. Dicitur consiliarius et magni consilii angelus, 234, 1, 2. Dicitur Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis, XI, 235, 2; 236, 1, 2. Dicitur patruelis et dilectus, 151, 2. Cur dicatur dilectus, *Psalm.* I, 165, 1, 2.

6° Ejus nomen in Scriptura est *petra*, X 369, 1. Est petra ob varias analogias, XX, 281, 1 et seqq. Est lapis vivus et animatus, *ibid.* Quare et qualis dicatur *lapis*, XVII, 127, 2; 128, 1. Christus lapis angularis cur dicatur, *Psalm.* II, 76, 1.

7° *Pastoris* nomine delectatur, XIV, 100, 1; 120, 2. Est pastor bonus cujus imago fuit David, XII, 744, 1, (*vide* infra De Christi titulis et muneribus).

8° Dicitur *agnus*, et agnos amat, IX, 397, 1, *vide* infra.

9° Dicitur *Messias*, XVI, 320, 2. Habet gratiam capitis, atque inde vocatur *Messias*, XI, 715, 2 et seqq., (*vide* infra De Christi titulis et muneribus).

10° Cur dictus *Nazaræus*, id est sanctus, II, 217, 2; XII, 411, 2; XV, 90, 2; 91, 1. A patria dictus est Nazaræus, XVI, 15, 1. Cur dictus *Nazarenus*, id est floridus, XV, 91, 2. Cur dictus per contemptum a Juliano Apostata Galilæus, XI, 226, 2.

ARTICULUS QUARTUS.

PRÆSENTATIO CHRISTI, EJUS ADORATIO A MAGIS, FUGA IN ÆGYPTUM, INFANTIA.

I. Præsentatio Christi ad templum, et purificatio beatæ Mariæ. — Purificationis tres erant leges, tam matrem quam prolem et victimam spectantes, XVI, 68, 2. Quis ejus esset ordo, 71, 1, 2. Christus natus matricem non aperuit, ideo non obligabatur ut ex lege Domino sisteretur, 70, 2 (*Vide* Maria). Præsentatio Christi ad templum fuit a propheta Malachia prænuntiata, XIV, 586, 1. Vocatur Christus gloria templi secundi, 339, 1. Propositus est omnibus in salutem, XVI, 74, 2. Fuit Israelis gloria, 75, 1 et seqq. Est positus in Ecclesia ceu lapis fundamentalis, cui omnes credentes inædificantur, 75, 2. Et in signum cui contradicetur, 76, 1.

II. *Adoratio a Magis. Magi* vox est Persica, significans sapientes, XV, 71, 1. Idipsum et in aliis Orientalibus linguis sonat, *ibid.* Magi Christum adorantes fuere sapientes, 71, 1. Cur adierint Hierosolymam, *ibid.* An venerint ab Oriente, an a Perside, *ibid.*, 2. Quota die a nativitate Christi Bethleem venerint, *ibid.* An fuerint Chaldæi, aut Mesopotamii, aut Indi, *ibid.* Fuisse Arabes verius est, 72, 1. Et regulos, et numero tres, *ibid.*, 2. Eorum nomina, *ibid.* Quomodo visa stella, ex ea cognoverint natum Christum, 74, 1, 2. Ex oraculo Balaam et Sybillis in stella eum cognovere, *ibid.*, 2. Sed maxime instinctu et revelatione Dei, 75, 1, 2. Visa stella,

quamprimum profectionem adornarunt, 86, 1. Vocantur per stellam, quia astrologi, 78, 1. An e stabulo post discessum turbæ in domum aliquam honestam translatus sit Christus, dum a Magis est inventus, 80, 1. Non videtur id verisimile, *ibid.* Christus natus tribus tripliciter apparet, XVI, 80, 2. Adorarunt infantem Jesum in stabulo, XV, 80, 1. Quid cum beata Virgine et qua lingua fuerint locuti, quid a Christo pro donis suis in spiritu receperint, 80, 2. Eum cultu latriæ adorarunt ut Deum, *ibid.* Dona Magorum qualia fuerint, 72, 2; 80, 2; 81, 1. Singuli non singula, sed tria simul dona dederunt, 81, 1. Ea dona symbolice exponuntur, *ibib.*, 2. Et allegorice et tropologice, *ibid.* et 82, 1. Puerum Jesum adorarunt decima a nativitate die (juxta sententiam Cornelii quam ut minus probabilem et aliis infantiæ eventibus, utputa præsentationi in templum, Innocentium occisioni, fugæ in Ægyptum, et in Nazareth reditui non satis congruentem judicamus), 81, 2. Quo pacto per aliam viam redierint ad propria, 82, 1. Eorum fides et constantia, *ibid.* Magi sunt primitiæ Gentium, 78, 1. Fuerint a S. Thoma apostolo conversi, 72, 2. Fuere prædicatores et martyres; quomodo eorum corpora Coloniam translata sint, 73, 1.

III. Fuga in Ægyptum. — Quando et quare Christus fugerit in Ægyptum, XV, 82, 2. Non fuit ea fuga formidinis, 83, 2. Quid illo eam ingrediente contigerit, 83, 1. Traxit secum balsamum in Ægyptum, dum eo fugeret, 83, 2. Ubinam in Ægypto exularit, XIV, 541, 2. Quando inde redierit, 84, 1. Necem evasit fugiendo in Ægyptum, et ejus nomen et gloria sensim crevit, 88, 1. Ejus in strage parvulorum dolor et gaudium, *ibid.* Quando ex Ægypto redierit, 89, 1.

IV. Infantia Christi. — Puer Jesus interna sapientia ab origine sua plenus fuit, XVI, 81, 1. Et ipsam etiam exterius prodebat cum ætate, nihil ostendens puerile, sed omnem modestiam et prudentiam, *ibid.* A Deo Patre in omnibus actibus dirigebatur, 81, 2. Quoto ætatis anno templum adierit, *ibid.* Quomodo se clam parentibus subduxerit, templum repetiturus, *ibid.* Quid suo puero Jesu amisso pia mater metuebat, 82, 1. Quis cibum per triduum Christo amisso ministrarit, 82, 2. Interrogavit doctores de Messiæ adventu, et quorsum, *ibid.* Cur eos ipse interrogaret, *ibid.* Omnes in stuporem rapiebat, 83, 1. An parentes de ipso sollicitos reprehenderit, 83, 2.

Christi erga parentes obedientia, XVI, 84, 2. Erat tamen ab omni obedientia exemptus, *ibid.* Fuit a parentibus adoratus, I, 340, 1. Artem fabrilem ad tempus cum Josepho exercuit, XVI, 85, 2. Fuit faber lignarius, *ibid.* Videtur cum patre suo Joseph artem fabrilem exercuisse usque ad annum quo cœpit docere, XV, 335, 2. Quæ in adolescentia et juventute egerit incognita sunt, ipse interim privatus et incognitus vixit, XVI, 85, 2; 86, 1. An Christus sapientia et gratia profecerit, 86, 2. Erat a primo conceptionis instanti plenus utraque, *ibid.* Quo sensu in utraque profecerit, *ibid.* et seqq. Ejus gratiæ et nostræ quadruplex discrimen, 87, 2 et seqq.

CAPUT QUINTUM.

VITA PUBLICA JESU CHRISTI.

ARTICULUS PRIMUS.

A BAPTISMO CHRISTI, ET PRIMO PASCHATIS FESTO, MINISTERII PUBLICI EJUSDEM, *Joann.*, II, 12; USQUE AD SECUNDUM PASCHA, *Joann.*, V, 1.

I. Christi Baptismus. — Christus quo anno cœperit doctoris officium exercere, et prædicare, XV, 94, 1; XVI, 89, 1; 91, 1, 94, 1. Cur tamdiu obscurus delituerit, XV, 94, 1. An vixerit usque ad annum trigesimum abstractus instar religiosi, 335, 2. In quo fuerit Joanne Baptista fortior, 104, 2. Venit ad Joannem ut ab eo baptizaretur, 106, 2. Venit in Judæam, *ibid.* et seqq. Baptismo Christus non eguit ut peccata expiaret, XVI, 318, 1. Cur a Joanne baptizari voluerit, XV, 106, 2 et seqq. Non suscepit baptismum a se institutum, 107, 2. Fuit a Joanne baptizatus, *ibid.* Idque die januarii sexta, 110, 1. Quotidie se magis ac magis humiliabat, 109, 1. 2. Toto corpore fuit nudatus et ablutus in baptismo, 110, 2. Baptizatus, sæpius postea Joannem adiit, *ibid.* Columba capiti ipsius insedit dum baptizaretur, 111, 2. Cur in baptismo cœli aperti, XVII, 181, 1, 2. Super eum baptizandum, Spiritus sanctus in columbæ specie descendit, XIV, 332, 2. Deus Pater in ipso sibi complacet, XV, 113, 2. Baptizatus Baptismi sacramentum instituit, 114, 1 (*Vide* Baptismus). Christi gesta post baptismum, XVI, 317, 1, 2.

II. Christi jejunium et tentatio. Quando jejunium suum Christus cœperit, XV, 116, 1. Jejunium cœpit die januarii sexta, *ibid.* Quæ ejus fuerit causa, 117, 2 et seqq. Quadraginta diebus et noctibus sine omni prorsus cibo et potu jejunavit, 117, 2. Idque virtute supernaturali, 118, 2 et seqq. Jejunium Christi fuit supernaturale, ut et aliorum qui ita jejunarunt, 118, 2; 119, 1, 2. An Christus esurierit sæpius tempore jejunii sui, an nonnisi post quadraginta jejunii dies exactos, 118, 2. Cur postea esurierit, 119, 2.

Christus antequam prædicationem inchoaret, actus est a Spiritu in desertum, XIII, 313, 2; XV, 116, 1. Egit ibi inter feras innoxius, 670, 2. Cur Christus a diabolo tentatus fuerit, 116, 2. Antequam prædicaret, a diabolo tentari voluit, 116, 1. Exterius a diabolo tentari potuit, XIX, 377, 2. Unde tentationes diaboli quibus Christum aggressus est, originem habuerint, XV, 120, 1. Earum ordo, 127, 1, 2. Plures quam tres diaboli tentationes passus est, 117, 1; 670, 1. Quando ejus tentatio contigerit, 120, 2. Ejus mansuetudo erga dæmonem tentantem, 122, 1. Fuit secundo tentatus ad vanam gloriam, *ibid.* Quomodo a diabolo assumptus, *ibid.* Illusit eum, *ibid.* Per omnia tenta-